

OBSAH

Autoři jednotlivých kapitol	11
O autorech	13
Seznam zkratk	15
Předmluva k druhému vydání	18
Úvod	19
HLAVA I OBECNÉ PRINCIPY POZNÁVÁNÍ DÍTĚTE	21
1. Význam pedagogického a psychologického poznávání žáka (diagnostiky) pro edukaci	22
1.1 Diagnostika učení a diagnostika pro učení	26
2. Základní principy pedagogické diagnostiky	28
2.1 Sumativní versus formativní diagnostické metody	32
2.2 Standardizované a nestandardizované (klinické) metody ...	35
2.3 Culture-free, culture-fair testy	37
2.4 Testy s výběrem odpovědi (multiple-choice)	38
2.5 Diagnostika založená na důkazech	39
2.6 Vytváření kvalitních diagnostických nástrojů ve školních podmínkách	43
2.7 Psychologická diagnostika v práci učitele	44
3. Etické zásady používání diagnostických metod	46
3.1 Především neškodit	48
3.2 Ochrana metod a údajů	50
3.3 Souhlas klienta s použitím diagnostických nástrojů	51
3.4 Použití diagnostických nástrojů – jakých, kým	53
3.5 Další problémové okruhy	54
3.6 Podpůrné materiály	54
4. Metody psychologické diagnostiky používané psychology	56
4.1 Vývojové škály	57
4.2 Výkonové testy	57
4.3 Testy osobnosti	60
5. Výklad zpráv a nálezů z odborných pracovišť	65

HLAVA II ZÁKLADNÍ DIAGNOSTICKÉ POSTUPY	75
1. Anamnéza	76
2. Rozhovor	80
2.1 Anamnestický rozhovor	88
3. Pozorování	90
4. Analýza výsledků činností	96
5. Testové metody	100
5.1 Testy speciálních schopností, znalostí a dovedností	101
5.2 Projektivní metody	104
5.3 Kresebné techniky	105
5.4 Dotazníky	105
5.5 Posuzovací škály	107
6. Učební potenciál a jeho diagnostika ve škole	109
6.1 Dynamická diagnostika	110
6.2 Dynamická diagnostika schopností při práci učitele	113
7. Směry formativní diagnostiky	117
7.1 Diagnostika založená na autentických projevech žáků	121
7.2 Diagnostika vycházející z vyučování	123
8. Průběžné sledování vývoje žáka (portfolio)	125
8.1 Diagnostický význam portfolio	126
9. Podpurná opatření	130
HLAVA III DIAGNOSTIKA JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ	137
DÍL 1 Žák – výuková témata	138
1. Jak se žáci učí	138
1.1 Učební a kognitivní styly	140
1.2 Přítomnost druhých	144
1.3 Prostředí a vybavení třídy	144
1.4 Preference denní doby	145
1.5 Diagnostické nástroje	145

1.6	Diagnostika porozumění učivu	146
1.7	Učení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	148
2.	Vstup do školy – školní zralost, odklad školní docházky, předčasný nástup do školy	150
2.1	Verbální vyjadřování	150
2.2	Grafomotorika	151
2.3	Myšlení, paměť, znalosti	152
2.4	Percepce	152
2.5	Sociální dovednosti	153
2.6	Pozornost	154
2.7	Testy školní zralosti	154
2.8	Zhodnocení školní zralosti	156
3.	Diagnostika specifických poruch učení	157
4.	Řečové dovednosti a jejich možnosti hodnocení v podmínkách vzdělávání	163
4.1	Kdy provádět pedagogické hodnocení řeči	166
4.2	Primární funkce	166
4.3	Řečové dovednosti	167
4.4	Slovník	168
4.5	Gramatika a věty	172
4.5.1	Jazykový cit v řeči dítěte	172
4.5.2	Dysgramatismus	173
4.6	Artikulace	174
4.7	Plynulost, tempo, prozodie, hlas	180
4.8	Pragmatika	181
5.	Diagnostika v kariérovém poradenství	186
5.1	Dotazníkové metody	188
DÍL 2	Žák – výchovná problematika	193
1.	Osobnostní charakteristiky žáků užitečné pro zvládání nároků školy	193
1.1	Rozdíly v myšlení psychicky odolných a méně odolných jedinců	194
1.2	Rozdíly v motivaci	196
1.3	Rozdíly v emočním prožívání	198
1.4	Rozdíly v chování – jednání	200
1.5	Rozdíly ve fungování těla	200
1.6	Psychická odolnost jako osobnostní charakteristika	201

2. Školní sebepojetí žáků a školní úspěšnost	203
2.1 Diagnostika školního sebepojetí	205
3. Výchovné potíže a poruchy chování	210
3.1 Agresivní projevy	211
3.2 Zvýšená dráždivost, impulzivita	212
3.3 Psychosomatické projevy	214
3.4 Lhaní	214
3.5 Záškoláctví	215
3.6 Krádeže	216
3.7 Poruchy chování	217
4. Varovné signály psychických onemocnění	221
4.1 Deprese	222
4.2 Sebepoškozování	223
4.3 Závislosti	228
4.4 Poruchy příjmu potravy	230
5. Syndrom CAN	234
5.1 Podezření na syndrom CAN	237
5.2 Diagnostika ve školním prostředí	239
6. Funkční analýza chování – nástroj diagnostiky i intervence	243
6.1 Základní principy FACH	244
6.2 Postup	245
DÍL 3 Třída	251
1. Klima třídy	251
1.1 Dotazníkové metody	255
1.2 Projektivní techniky	257
2. Vztahy ve třídě	260
2.1 Pozorování a rozhovor	260
2.2 Dotazníkové metody	261
2.3 Projektivní metody	265
3. Diagnostika šikany	267
3.1 Diagnostika kyberšikany	272
4. Odolnost (resilience) školní třídy	276
4.1 Dotazníkové metody	280

DÍL 4 Učitel	283
1. Principy evaluace činností učitele	283
1.1 Vybrané praktické souvislosti a východiska evaluace v práci učitele	284
1.2 Zpětná vazba jako princip efektivní evaluace	287
1.3 Metodologické souvislosti evaluace edukačních aktivit učitele	289
2. Vztah žáka a učitele a možnosti jeho poznávání	292
2.1 Některé postupy a metody poznávání interakce mezi učiteli a žáky	295
2.2 Pozorování edukačních interakcí a projevů vztahů ve školním prostředí	297
2.3 Dotazování ke zjišťování školních interakcí	297
2.4 Diagnostika edukačních charakteristik školní interakce učitelů a žáků	298
2.5 Popis dotazníků Žák o učiteli a Učitel o sobě	299
2.5.1 Zadání dotazníků	300
2.5.2 Vyhodnocení dotazníků	301
2.5.3 Závěrem k výsledkům	304
3. Využití moderní techniky pro poznávání dovedností učitele	316
3.1 Metoda videotrénink interakcí	317
3.2 Principy úspěšného kontaktu	319
3.3 Význam videonahrávky a úloha videotrenéra	326
3.4 Způsob práce metodou VTI	326
DÍL 5 Diagnostika rodiny	336
HLAVA IV LEGISLATIVA	339
1. Právní aspekty pedagogické diagnostiky	340
1.1 Informační povinnosti žáků a zákonných zástupců	341
1.2 Nakládání s osobními údaji	344
1.3 Základní zásady pedagogické diagnostiky a hodnocení žáků	352
1.4 Speciální vzdělávací potřeby	356
1.5 Spolupráce s dalšími subjekty vně školy	363

Summary	366
Adresář středisek výchovné péče	368
Adresář pedagogicko-psychologických poraden	370
Adresář speciálně pedagogických center	378
Různorodé kontakty na užitečné organizace	385
Užitečné internetové stránky	389
Věcný rejstřík	393
Rejstřík testů	397